

Weggestopt VERDRIET

Je kind verliezen – iets ergers is haast niet denkbaar. Tegenwoordig is er alle openheid, ruimte en begrip voor het intense verdriet dat met het verlies gepaard gaat. Hoe anders was dat vroeger, toen het verdriet werd weggestopt en ouders vooral moesten dóórgaan.

„Twee keer heb ik na acht maanden zwangerschap een kindje verloren, in 1970 en in 1974. Beide keren werd het meteen door de zuster weggehaald. Tot op de dag van vandaag weet ik nog steeds niet wat het geslacht van de baby was”, vertelt Dieny Jager (69). „Als ik dan zie hoe dat tegenwoordig gaat – je hoort dat mensen het kindje nog hebben gezien, aangekleed, vastgehouden, een naam gegeven... Dat is toch veel beter? Ze hebben me ook nooit verteld waaróm het mis was gegaan. Dat deden ze om je te sparen, maar het was gewoon hartstikke fóút”, zegt ze fel.

‘Het ging mis’

Bij Lies van Aller (66) ging het bijna net zo. Bijna, want Lies had jarenlange ervaring als verpleegkundige op de kraamafdeling van het Academisch Ziekenhuis in Utrecht. Ze wist heel goed hoe het er in de jaren 60, 70 aan toe ging, wanneer een kindje levenloos ter wereld kwam. „Ik heb altijd gedacht: als mij ooit zoiets

Lies van Aller

overkomt, dan wil ik het kunnen vasthouden. Ik probeerde het ziekenhuis ook zo ver te krijgen dat ze dat andere moeders toestonden – maar de tijd was er toen niet rijp voor.” Lies trouwde met Jan, verhuisde naar Nunspeet en kwam in 1972 zelf op de kraamafdeling te liggen van het ziekenhuis in Harderwijk toen ze moest bevallen van de eerste. „De bevalling was héél zwaar, het bleek

Dieny Jager

een stuitligging maar dat wisten ze niet. Halsoverkop is er toen een tangverlossing gedaan, maar het ging mis.” De longetjes van de baby raakten beschadigd. Het kindje – een jongetje – heeft nog 48 uur geleefd, in de couveuse. „Die twee dagen heb ik het ook niet gezien”, vertelt Lies. „Ik was wel bij kennis, maar volgens de arts zou het te ingrijpend zijn om het te zien.”

‘Volgens de arts zou het te ingrijpend zijn om het te zien’

Toen hun kindje overleed, stond Lies erop dat ze haar zoontje, dat de naam Klaas-Jan had gekregen, toch nog even mocht vasthouden. „De zuster kwam hem brengen en toen hebben we er nog een hele tijd met ons tweeën mee gezeten”, vertelt ze. „Voor Jan was het onwennig – ‘wie doet dat nou’ – maar hij heeft er toch bij gezeten, al heeft hij het niet vastgehouden.”

‘Volgende keer beter’

Lies noemt het heel fijn, en heel belangrijk, dat het op deze manier een plekje heeft gekregen. Klaas-Jan is in kleine kring begraven door Jan en een paar vrienden; Lies kon er zo kort na de bevalling nog niet bij zijn. Kaartjes werden er niet verstuurd, dat gebeurde toen niet. „Later vroegen mensen in de supermarkt: ‘En, wat is het geworden?’ Dat was heel pijnlijk. De omgeving vond het moeilijk om ermee om te gaan. ‘Volgende keer beter’, zeiden ze dan.”

Ook Dieny en haar man Henk, die destijds al drie meiden hadden, merkten dat mensen uit de omgeving het onderwerp het liefst vermeden. Dieny: „Ze zeiden: ‘Gelukkig dat u nog drie kinderen hebt’ of ‘U moet toch verder’...”

Een paar jaar later, in 1978, kwam de oudste van de drie dochters van Henk en Dieny bij een verkeersongeval om het leven. Marian was toen net dertien geworden. Dieny: „Ook dat was heel erg, maar het was toch heel anders – kinderen van haar school die nu volwassen zijn, groeten ons nog steeds. Maar hier in de buurt, en ook in de familie, heeft het heel erg lang geduurd voordat haar naam weer werd

genoemd. Dan nog moest ik er zelf over beginnen. Mensen vermeden het, ze waren bang om je pijn te doen, of ze wisten niet wat ze moesten zeggen. Maar het hóeft niet met woorden, al sla je alleen maar een arm om iemand heen. Onze dominee pakte me alleen maar even vast, dat was heel fijn.”

‘Ze sprak er nooit over’

Nabijheid, er zijn voor de ander, er niets aan toevoegen en er ook niets aan af doen. Dat is het meest troostend, zegt ook Klaas-Jan Rodenburg, directeur van het Landelijk Steunpunt Rouw in Amersfoort. Hij weet niet alleen als professional, maar ook uit eigen ervaring hoe de rouwbeleving rond het verlies van een kind in de loop der jaren is verschoven. „Mijn eigen moeder heeft twee miskramen gehad, maar ze sprak er nooit over”, geeft hij aan. „Ik hoorde het pas van mijn zussen toen ik al eind veertig was.”

Een foetus werd vroeger beschouwd als medisch afval, legt Klaas-Jan uit. Moeders konden een doodgeboren kindje maar beter niet zien, anders zouden ze zich eraan gaan hechten. Direct weghalen was makkelijker, zo werd gedacht. En ‘gauw maar weer een nieuwe krijgen’. Ook andere kinderen in het gezin werden op die manier ‘in bescherming’ genomen. Als een kind op latere leeftijd overleed, werden broertjes en zusjes erbij weggehouden. Kinderen mochten niet in contact komen met de dood, dat was niet goed voor ze, was het idee. Tijdens de begrafenis werden ze – net als tijdens een bevalling – even ondergebracht bij een buurvrouw.

Niet zien, en toch geloven

Weet u wat ik graag zou willen? even in de hemel kijken echt... heel even maar, dan zag ‘k mijn kinderen, mijn ouders, mijn zwagers, mijn vriendin, dan wist ik zeker, het is waar.

Eind’lijk had ik het bewijs ‘k zag het met eigen ogen twijfel had ik dan niet meer, dan kon ik zien hoe mooi ‘t er was de engelen, en al Gods kinderen knielden daar, aan zijn voeten neer.

Maar gelooft u echt dat ik dat wil? even in de hemel kijken, ik weet toch dat dat niet gaat, zo nuchter ben ik wel mijn geloof had dan geen waarde ik geloof wat er in de Bijbel staat.

Niet zien, en toch geloven geloven in God, en het Lam, dat waardig is, lof en eer te ontvangen ‘k hoop dat iederéén, groot en klein, eens voor Hem zal buigen dat is mijn grootste verlangen.

Dieny Jager

Nieuwe verbintenis

Tegenwoordig is dat 180 graden gedraaid. „Ook het ongeboren kindje wordt zichtbaar gemaakt, er zijn mandjes om het in te begraven, er kan een dienst worden gehouden, met een altaartje, een foto... Er wordt een nieuwe verbinding gemaakt met het ongeboren kind. En als er een broertje of zusje overlijdt, worden de andere kinderen er volop bij betrokken.” >

Steun zoeken

- Landelijk Steunpunt Rouw, hulp- en advieslijn: 033 – 461 68 96, geopend maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag van 09.00 tot 12.00 uur
- VOOK, Vereniging voor Ouders van een Overleden Kind, hulptelefoon: 0900 – 2022723 (5 eurocent/minuut)
- Ds. Evert van der Veen schreef een (geschenk)boekje over afscheid nemen: 'Mensen van voorbij: leven met een verlies', uitgegeven door Jongbloed te Heerenveen en verkrijgbaar in de boekhandel (€ 7,95)

De rol van de kerk is de afgelopen jaren ook veranderd, zegt hij. Vroeger was de kerk vooral gericht op de toekomst, op het hiernamaals. Daar zou alles beter worden, daar was geen pijn en verdriet. Mensen moesten maar veel bidden, dan kwam het goed. „Maar daarmee ging de kerk volstrekt voorbij aan het hiernú-maals. Er was totaal geen aandacht voor de rauwe werkelijkheid van de rouw. Daar zijn mensen erg tekort mee gedaan. Tegenwoordig is dat gelukkig anders.”

Dat erkent ook dominee Evert van der Veen: „Het is belangrijk dat er ruimte is voor de gevoelens van boosheid, verslagenheid en verdriet. Die moet je niet dichtsmoren met troost à la 'laat de kinderen tot Mij komen'. Ook die rauwheid mag z'n plek hebben, daar mag je God ook mee confronteren. Dat grote

vraagteken – WAAROM? – moet je in al z'n hardheid kunnen laten staan.”

Dieny herkent dat: „Ik heb nooit God de schuld gegeven, maar ik heb wel heel vaak geroepen: waarom, waaróm? Maar het geloof heeft me er wel bovenop gehouden.” Ook het maken van gedichten hielp haar om het verlies een plekje te geven. „Zo heb ik ook een gedichtje geschreven over dat ik wel even in de hemel zou willen kijken, om te zien hoe het er daar aan toegaat, met alle dierbaren die ik ben kwijtgeraakt.”

Lies: „Jan en ik waren nog niet zo lang getrouwd, toen het gebeurde. We konden er gelukkig heel goed samen over praten; achteraf was dat heel goed voor onze relatie. Ook wat geloof betreft heeft het heel veel verdiept tussen ons.”

Meevoelen en meeleven

Voor zowel Dieny als Lies betekent het verlies van hun kind(eren) dat ze altijd intens meeleven en meevoelen met anderen die hetzelfde overkomt. Al heeft dat voor Dieny wel even geduurd, zeker na de dood van Marian. „Als ik dan zoiets las, dacht ik: oh, nou, het zal wel. Ik kon het verdriet van een ander er eerst niet bij hebben. Het duurde een hele poos voordat ik weer met een ander mee kon voelen. Toen ik dat voelde, was ik heel blij: ik werd weer menselijk. Als er nu mensen zijn die zoiets meemaken, ga ik er altijd naartoe. Eigenlijk kun je ook pas goed meeleven, als je het zelf hebt meegemaakt.” Ook Lies leeft innig mee met lotgenoten: „Je probeert dan voor de ander de steun te zijn die je zelf nooit hebt gekregen.” ●

(advertenties)

Een God van wonderen

En inspirerend en geloofsopbouwend verhaal over de grote WONDEREN van God!

Door Ben Hanegraaff

Eigenlijk zou iedereen dit boek moeten lezen!

Want als een ongelovige het leest, kan hij nooit meer zeggen dat God niet bestaat! En voor gelovigen is het hartverwarmend, ontroerend en vooral ... zeer geloofsopbouwend!

Speciale introductie-aanbieding van deze tweede druk, inclusief verzendkosten: 9,50 euro (geldt alleen binnen Nederland)

Stichting Overwinning, Postbus 2009,
2400 CA Alphen aan den Rijn, Holland.
Tel/fax: 0172 - 433232 E-mail: hanegraaff@cs.com
Website: www.stichtingoverwinning.nl

CORRIE TEN BOOMHUIS

MEER DAN EEN MUSEUM

Toegang vrij

Rondleidingen
1 april - 1 november: 10.00 - 15.30 uur
1 november - 1 april: 11.00 - 15.00 uur
zondag/maandag/feestdagen gesloten

Barteljorisstraat 19, Haarlem
telefoon: 023 - 531 08 23
e-mail: info@corrietenboom.com
internet: www.corrietenboom.com

